

שהיתה שגורה בפיו של ישעיהו. הוא מעולם לא התיימר להבין שפה זרה" העובדה כי הנער, שהיה אורג בחצר האימאם בילדותו, הגיע לתפקיד מס' 2 במדינת ישראל, היתה לדעת לורך הישג עצום.

כשהוא מתבקש למנות את התכונות שיהן וקוק יו"ר הכנסת הוא אומר: "אם לוקחים את חמשת יושביההראש, שאני עברתי איתם - ברקת, ישעיהו, שמיר, ברמן וסכידור - קשה להעלות על הדעת גלריה של אנשים שהם יותר שונים אחד מהשני מהגלריה הזו. אילו הייתי צריך להרכיב קלסתרון של יו"ר אידיאלי, הייתי אומר שזהו אדם שצריכה להיות בו מידה רבה של הגינות, אדם הרוגא לזכויות המיעוט בכנסת, כי המוקדשה מבוססת על עיקרון זכות המיעוט להתבטא וזכות הרוב להפריע. כולל מיעוט שדעותיו רחוקות כרחוק מיוזם ממערכ מדיעות היושביהראש.

היושביהראש צריך להיות אדם, שיש לו ביטחון ואמונה בעצמו, אדם שלא צריך להוכיח את עצמו, שיוזע לנהל ישיבות ולתת להכריהכנסת את הבימה. צריך מידה רבה של האפקות ומאופקות, רצוי שזה אדם שתהיה לו סמכות טבעית, אדם בעל שיקולדעת, אדם שיש לו הרבה מאוד סבלנות, אורדירוח והייתי אומר, שאם יש לו קצת חושיהומור זה הרבה החשוב ביותר."

לחותהכנסת. הוא טוען שעיתונאים מסויימים לא סלחו לו על כך וקובל מרה על העובדה שאותם עיתונאים אינם זוכרים לו את העובדה שרק בזכותו ניאוח הנשיא סאדאת לקבלם אחרי שהפציר בו בעת ביקור מישלחת הכנסת במצריים.

הוא חושב שהטלוויזיה עושה עבודה חשובה כשהיא מסקרת את ישיבות המליאה ומבין את הטעם שהיא מחפשת בנספחות עם כי לא מצדיק אותה. לדוגמה הוא מביא מיקרה שאירע בעת פרשת ירליו. לרבריו התנהל ריון רציני ומעמיק בנושאי חינוך אלא ששרהחינוך דאז, כפי שהוא קורא לו, "אחר אהרון ירליו", בחר לפתוח את הישיבה בהודעה אישית, כי למרות קיובתו המשפחתית לאשר ירליו אין לו יד ורגל בענייניו. הטלוויזיה, כך סיפר, העדיפה לסקר את ההצהרה הזו ולא את הריון המעמיק והחשוב.

"היתה לי הצלחה בחוליווד!"

ואראה חשיבות עליונה בתפקידם של הכתבים הפרלמנטריים. בזכותו יש להם אמצעים בלתירגילים, כמו חדרים וטלפונים כדי לתפקד כראוי. ככאבילב הוא מרבר על פירוותה של הכנסת בעיני הציבור. לרבריו הוא שונא אידיאליזציה של העבר, אך כעבר התפרסמה

מחלקתההסברה, והוא מייד אישר. יוריס כא, כתב וההמשך ידוע."

אך לא רק הצלחות בעולםהסרטים זוקף לורך לזכותו. היו גם כישלונות והכישלון המנומנטלי ביותר הוא הכישלון עם סרטהראווה בן-חור. מספר לורך: "הצלחתי לשכנע את אחד ממפיקיה הגדולים של הוליווד, יהודי הונגרי, לצלם חלק מבן-חור בישראל. הוא לא רצה, אמר, "יש לכם עתיקות ואני צריך ארמונות אותנטיים, אבנה אותם כאן, באולפן בהוליווד." גייסתי את כל כוחהשיכנוע שלי, הצלחתי לשכנעו ולמולי זה היה לקראת סוף שירותי בלוס-אנג'לס, אחרת לא הייתי יכול להראות שם, בין אנשי הסרטים, את רצופי לעולם.

ההפקה היתה זקוקה לעשרת אלפים ניצבים, כדי לצלם עלייה לרגל בדרך הרומאית מוצאי ירושלים. הם עשו מישה טקטי נוראי. בתחילת הדרך הציבו נקודתביקורת, כדי לברוק שאיש מהניצבים לא יצטלם עם מישקפיים ועם אביזרים מודרניים אחרים. מה היתה השגיאה שלהם? הם גם שילמו את הכסף באותה הודמנות.

ברגע שהאנשים קיבלו את הכסף, הם הרכיבו מישקפיים ושכחו מזה שהם בתקופת הרומאים. היה יום חמסין קשה ואחד הרוכלים הבין שיש לו קהל לקוחות לגלידה והציב שם עגלתגלידה. הבימאי האנגלי צרח וצווח ואיש לא שמע אותו. בקיצור, השקיעו בצילומים בישראל הרבה מאוד כסף והתוצאה היתה שאף צילום שצולם בארץ לא

עם סאדאת לורך יושב (קיצוני מימין) ליד הנשיא אמרס קציר ואז יושביהראש הכנסת. יצחק שמיר, בעת ביקור סאדאת בכנסת. לרבריו היה זה הוא שבקש

באחד העיתונים סידרתכתבות בשם הכריהכנסת גורנישט, היושביהראש התרגו ומחה בפני העורך. היום, אומר לורך, מי היה מוחה על רשימה שכזו.

הוא מאשים את הקהל בפחות שחל בטלוויזיה, אם קהל הנוחרים רואה את כהריהכנסת שלו בקלונם וכהתנהגותם ההמונית כאולםהמליאה, הוא צריך להביע את דעתו ולא לבחור בהם. הוא טוען, כי צריך לשנות את שיטת הבחירות לשיטת הבחירות האישיות ולאפשר לטלוויזיה להמשיך ולסקר את הנעשה באולם המליאה. לרבריו ערך מחקר חשוב בנושא טלוויזיה ופרלמנט. על סמך מחקרו החליט ביהנהכחריס האמריקאי לאפשר סיקור טלוויזיה בישיבותיו.

ביהנהכחריס האמריקאי החליט להכניס טלוויזיה, אך הטלוויזיה אינה מאחת הרשתות המסחריות, אלא טלוויזיה השייכת לבית הנבחרים, המספקת את החומר לכל דורש, כאשר היא מסקרת רק את הדובר ואת היושביהראש ומי שנמצא בקהל יכול לגהק, לפהק ולישון מבלי שיופרע.

לא רק זאת זוקף לורך לזכותו. כשהיה קונסול ישראל בלוס-אנג'לס, בשנת 1958, הצליח לשכנע את ליאון יוריס לכתוב ספר על ישראל: "בזכותי נכתב אכסודוסי" ומעשה שהיה כך היה: "ליאון יוריס היה אז במצב כלכלי וכספי לא טוב. היתה לו הצעה לבוא לדנמרק ולכתוב ספר. אמרתי לו, למה שלא תכתוב ספר על ישראל" והוא השיב, אם תציעו לי שהות בישראל ומכונית עם נהג ותתחייבו בלי צנזורה, אכתוב על ישראל". הרבתי אצפה לחיים יחיל, שהיה לא אחראי על

שרית ישי

קולנוע

(המשך מעמוד 39)

מציאת תמונה אחרונה שמשלבת למעשה בין עלילת הסרט ועלילת הספר שכותב הגיבור, כל אלה יכולים ללמד הרבה על רכסם של יהודים במערב על סף התבוללות מוחלטת ואובדן זהות היהודית.

"אני צריך לומר שהתמונה האחרונה של הסרט היא התמונה הראשונה שעלתה ברמיזי כאשר החלטתי לעשות אותו." אומר רודולף אורדיר-ברג. "כונתי בסוף הרמיזי הזה, כאשר המורה, אשר נתקע בדרכו לעיירה שבה מתגורר אחיו, חולם שהוא חי בתקופה המהפכה הצרפתית וחיילי המהפכה אוספים אותו, היא פשוטה: האיש הזה, שכל הזמן ניסה לבנות סיפור על האפשרות של מה היה אילו" צריך היה לעמוד, בסופו של דבר, מול עובדות. לואי ה-16 נפל בידי המהפכנים, והוא עצמו שייך לעם היהודי, בין אם ירצה בכך או לאו. אין כאן מקום לאילו".

ואורדיר-ברג, השהוה בימים אלה בישראל, לצורך הכנת סרט תעודי על צייר פלסטני שיושב בניירורק, כאמל בולאטה, מתכוונ לקראת סרטו העלילתי הבא, שיוקדש לפרשת דההאן המפורסמת, אותה פרשה שבימאים ישראלים אחרים ניסו להתמודד עימה, אבל לא מצאו תמיכה, משום שאיש בארץ לא היה נכון להיכנס לצרות בסיפור על יהודי רתי, הומור סכסואלי, שמנהל יחסים עם הערכים ונרצח עליירי יהודים. ואורדיר-ברג, אולי מפני שאינו ישראלי, ומפני שבהולנד תומכת הממשלה ב-75 אחוז מתקציב הסרט, חושש פחות. אבל גם הוא מעלה את האפשרות שישנה את שם הגיבור, כדי שלא יהיה כפוף מדי לאירועים ההיסטוריים ויוכל להפוך את הפרשה לבעלת משמעות רחבה ככל האפשר.

תדרוך

חובה לראות

תל אביב - שובו של מארטין גר, זליג, הנשף, חתונת הדמים, ארוחת ערב עם אנדרה, פאני ואלכסנדר. ירושלים - האיש שידע יותר מדי, פאני ואלכסנדר, נאראיאמה, הנשף. חיפה - זליג, נהר הבובץ.

תל אביב

*** זליג (לב 1. ארצות הברית) - וודי אלן מציא סרט תעודי על רמות שלא היתה, ותוך כדי כך מעלה הרהורים מרתקים על האופי של הקולנוע בכלל, על תפקיד התיקשורת ועל השאיפה הטבעית של כל אדם למצוא חן בעיני הזולת.

*** ארוחת ערב עם אנדרה (מוסיאון, ארצות-הברית) - סרט חריג שבו שני אנשים יושבים ומשוחחים, מי שאינו מוכן לעקוב אחר נישאי השיחה, הקשורה לחוויה התרבותית של עולם התיאטרון בשנות ה-60 וה-70, שלא יילך. לאחרים מובטחת חוויה בלתייצפוייה, בעיקר אם הם דוברים אנגלית.

*** התרונת הרמים (תכלת, ספרד) - שיתוף-הפעולה הראשון בין קארלוס סאורה לאנטוניו גארס. חורה לבאלט המבוסס על המחזה של לורקה הופך להיות ההצגה בעצמה. סוחף ומכריק.

*** הנשף (פאר, צרפת) - תולדות צרפת ב-50 השנים האחרונות, כפי שזה משתקף באולם ריקורים, שבו מופיעות אותן רמויות, כל פעם בלבד שונה. אלגנטי ומתקופצ מאוד, עם בימוי מסוגנן במיוחד של אטורה סקולה ובלי אף מילה של ריאולוג.

ירושלים

*** האיש שידע יותר מדי (הבירה, ארצות-הברית) - היצ'קוק חוזר על עלילה שעשה כבר בשנות ה-30, הפעם בהרחה גדולה יותר, עם המצאות עשירות יותר. עם גיימס סטייארט ודוריס ריי.

*** נאראיאמה (רון, יפאן) - בנייארם המעורטלים מכל התחפושות התרבר תיות שלהם, נאבקים על קיומם מול טבע אימנתי וחשר פשרות, במשל קולנועי רב עוצמה של הבימאי שוהאי אימאמורה.

חיפה

*** נהר הבובץ (שביט, יפאן) - יפאן שבין מלחמת-העולם השניה להתרחשות הנס הכלכלי, בעיני שני ילדים. סרט בנוסח הניאר ריאליזם, פשוט מאוד ורגיש מאוד.